

טורקיה

סקירה כלכלית

אוגוסט 2022

רקע ונתונים כלליים¹

שטח: טורקיה 783,562 קמ"ר (38 מתוך 262)

ישראל 22,072 קמ"ר (157 מתוך 262)

אוכלוסייה: 83 מיליון נפש

עיר בירה: אנקרה

משטר: נשיאותי

נשיא: Recep Tayyip Erdoğan , רגיפ טאיפ ארדואן ,

שפה רשמית: טורקית

מטבע: לירה טורקית חדשה

1 USD = 17.4 TRY (יולי 2022)

גאוגרפיה : טורקיה היא מדינה המשתרעת על פני שתי יבשות, ומהווה גשר בין אירופה לאסיה. לטורקיה גבולות יבשתיים עם 8 מדינות: בולגריה, גאורגיה, ארמניה, אזרבייג'ן, איראן, עיראק, סוריה ויוון. טורקיה גובלת בים השחור, בים השיש, בים האגאי ובים התיכון.

אינדיקטורים כלכליים מרכזיים לשנת 2021²

ישראל	טורקיה	אינדיקטור
482	807	תמ"ג נומינלי 2021 GDP, current prices Billions of U.S. dollars
45,750	34,755	תמ"ג לנפש במונחי PPP 2021 Purchasing power parity; international dollars per capita
8.2% - 2021 -2.2% - 2020 3.8% - 2019	11.0% - 2021 1.8% - 2020 0.9% - 2019	שיעור הצמיחה הכלכלית real GDP growth
1.5%	19.6%	שיעור האינפלציה 2021 Inflation rate, average consumer prices
35	33	קלות עשיית עסקים 2020 דירוג בין 1-190 כאשר מספר נמוך מבטא תוצאה טובה
76.7	62.1	מדד התחרותיות 2019 ציון מ- 0-100 100 מבטא את הציון הטוב ביותר
AA-	B+	דירוג אשראי 2021 S&P

¹ CIA The World Factbook ,The World Bank

² אקסל עזר לסקירות כלכליות, הטבלה ב-Economic Indicators

רקע כללי / כלכלי

כלכלת טורקיה צמחה ב-11% בשנת 2021. הגידול בתוצר נתמך על ידי עליה ביצוא וצריכה פרטית מקומית מואצת, כאשר התושבים הקדימו הוצאות צריכה מחשש להמשך עליית המחירים. יצוא הסחורות והשירותים של טורקיה נתמך על ידי ביקוש חיצוני גובר, פיחות נומינלי חד של הלירה הטורקית ושיבושים בשרשרת האספקה העולמית שהסיטו את הביקוש העולמי לטורקיה.

שיעור התעסוקה וההשתתפות בכוח העבודה בשנת 2021 עלו על הרמות שלפני המגפה. שיעור העוני צפוי לרדת עקב התאוששות התעסוקה אך יתקזז חלקית בגלל האינפלציה הגבוהה. שיעור העוני של שנת 2021 עמד על 21%.

למרות עליית האינפלציה המקומית והידוק התנאים המוניטריים העולמיים, הבנק המרכזי של טורקיה הוריד את הריבית חמש פעמים בסך כולל של 500 נקודות בסיס בין ספטמבר 2021 לסוף השנה. המהלך הרע את התנאים המאקרו פיננסיים ופגע באמון המשקיעים. ערכה של הלירה מול מטבעות אחרים ירד כמעט בחצי בשנת 2021, הירידה הגדולה ביותר בקרב השווקים המתעוררים. הפיחות במטבע יחד עם עליית מחירי הסחורות העולמיים, דחפו את אינפלציית מדד המחירים לצרכן והיצרן במרץ 2022 ל-61.1% ו-115.0% בהתאמה - שיא של שני עשורים בשני המדדים. בתגובה, פתחו הרשויות במספר צעדים פסקאליים לייצוב המטבע ולבלימת השפעת האינפלציה, לרבות תכנית פיקדונות מוגנת במטבע חוץ המציעה ערבות לשער חליפין מתקציב המדינה.

תעשיות בולטות / מאפייני הכלכלה המקומית³

נתוני סחר של טורקיה

שנה	סכום יצוא לעולם במיליארדי דולרים	סכום יבוא מהעולם במיליארדי דולרים	מאזן מסחרי
2021	225	271	-46
2020	170	220	-50
2019	181	210	-29

שותפות הסחר הגדולות לשנת 2021

יצוא

מאזן מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היצוא של טורקיה	יצוא במיליארדי דולרים	
-3	9%	19	גרמניה
2	7%	15	ארה"ב
6	6%	14	אנגליה
0	5%	11.5	איטליה
-28.4	2%	3.6	סין

מוצרי היצוא העיקריים הם:

רכבים מנועיים, מכונות, ברזל ופלדה, ציוד חשמלי, פנינים ואבנים יקרות, ביגוד.

יבוא

מאזן מסחרי במיליארדי דולרים	אחוז מסך היבוא של טורקיה	יבוא במיליארדי דולרים	
-28.4	12%	32	סין
-23.3	11%	29	רוסיה
-3	8%	22	גרמניה
2	5%	13	ארה"ב
0	4%	11.5	איטליה

³ UN Comtrade

מוצרי היבוא העיקריים הם:

מוצרים מינרליים (דלקים, שמנים ועוד), מכונות וציוד מכני, ברזל ופלדה, , פלסטיק, רכבים מנועיים.

הסכמי בילטרליים משמעותיים של טורקיה עם יתר מדינות העולם

ארגונים בינ"ל:

- OECD : כן, החל מאוגוסט 1961

- WTO : כן, החל ממרץ 1995

מדינות שאיתן לטורקיה יש הסכם סחר:

EFTA (איסלנד, ליכטנשטיין, נורבגיה, שווייץ וטורקיה), האיחוד האירופי, דרום קוריא, אלבניה, בוסניה והרצגובינה, צ'ילה, גאורגיה, ישראל, קוסובו, מלזיה, מאוריציוס, מולדובה, מונטנגרו, מרוקו, צפון מקדוניה, הרשות הפלסטינית, סינגפור, סוריה, תוניסיה, בריטניה.

יחסי סחר ישראל - טורקיה

טורקיה היא שותפת סחר משמעותית של ישראל ולאחרונה היחסים התחממו:

- שרת הכלכלה והתעשייה, הגב' אורנה ברביבאי הכריזה בתחילת יולי 2022 על פתיחה מחדש של הנציגות הכלכלית של ישראל באיסטנבול.
- במרץ 2022 התקיימה פגישת פסגה של נשיא ישראל הרצוג ונשיא טורקיה ארדואן באנקרה. מטרת פגישת הפסגה הייתה ליצור אווירה שתאפשר חזרה, גם אם מדורגת, של היחסים בין שתי המדינות לפסים נורמליים אחרי שנים של מתיחות. הרצוג הוא המנהיג הישראלי הראשון שמבקר בטורקיה מאז 2007.
- במרץ 2022, משלחת גדולה של אנשי עסקים בכירים הגיעו מטורקיה למפגש עם בכירי המגזר העסקי בישראל וחתמה על הסכם לשיתוף-פעולה בין הארגונים העסקיים. את המשלחת אירחו איגוד לשכות המסחר ואיגוד היצואנים הטורקיים. באירוע, חתמו הצדדים על הסכם שיתוף-פעולה כלכלי בין חברות ישראליות וטורקיות ולאחר מכן התקיימו עשרות מפגשים עסקיים, במסגרת שולחנות עגולים.
- ביוני 2022, ביקר שר החוץ הלפיד בטורקיה כצעד נוסף במסגרת התחממות היחסים.
- ביולי 2022 הכריזה שרת הכלכלה והתעשייה ברביבאי על פתיחה מחדש של הנספחות הכלכלית באיסטנבול אשר הופעלה ללא נספח מאז סיום השליחות של הנספח האחרון ב-2019.
- בראשית אוגוסט 2022 נפתחה רשמית הנספחות הכלכלית מחדש לפעילות מלאה.
- בסוף אוגוסט 2022 הוכרזה נורמליזציה מלאה בין המדינות וחילופי שגרירים בין המדינות.
- בנוסף, על הפרק חתימה על הסכמי תעופה שיאפשרו את חזרת חברות התעופה הישראליות לטורקיה.
- כמו כן, ברבעון האחרון של השנה צפויה להתקיים וועידה כלכלית מעורבת בין המדינות אשר בה יועלו נושאים שונים הרלוונטיים ליחסים הכלכליים בין המדינות ובכללם: סחר, מכס, חדשנות, עסקים קטנים ובינוניים ועוד.

הסכמי סחר הדדיים בין ישראל וטורקיה:

לישראל וטורקיה קיימים מספר הסכמים הדדיים מרכזיים בתחומי הסחר: בין ישראל וטורקיה הסכם שת"פ כלכלי משנת 1993 אשר מגדיר באופן כללי את מערכת היחסים בתחום זה בין המדינות וכן הסכם לאזור סחר חופשי אשר נכנס לתוקפו ב-1 במאי 1997. מכוחו של הסכם הסחר, התקיימו בין המדינות ארבעה סבבים של ועדה כלכלית מעורבת, שהאחרון שבהם התקיים בירושלים ביולי 2009.

לאור התחממות היחסים בין המדינות, נקבע כי ברבעון האחרון של 2022 תתכנס וועדה כלכלית מעורבת אשר תידון בנושאי סחר, מכס, חדשנות, עסקים קטנים ובינוניים ועוד.

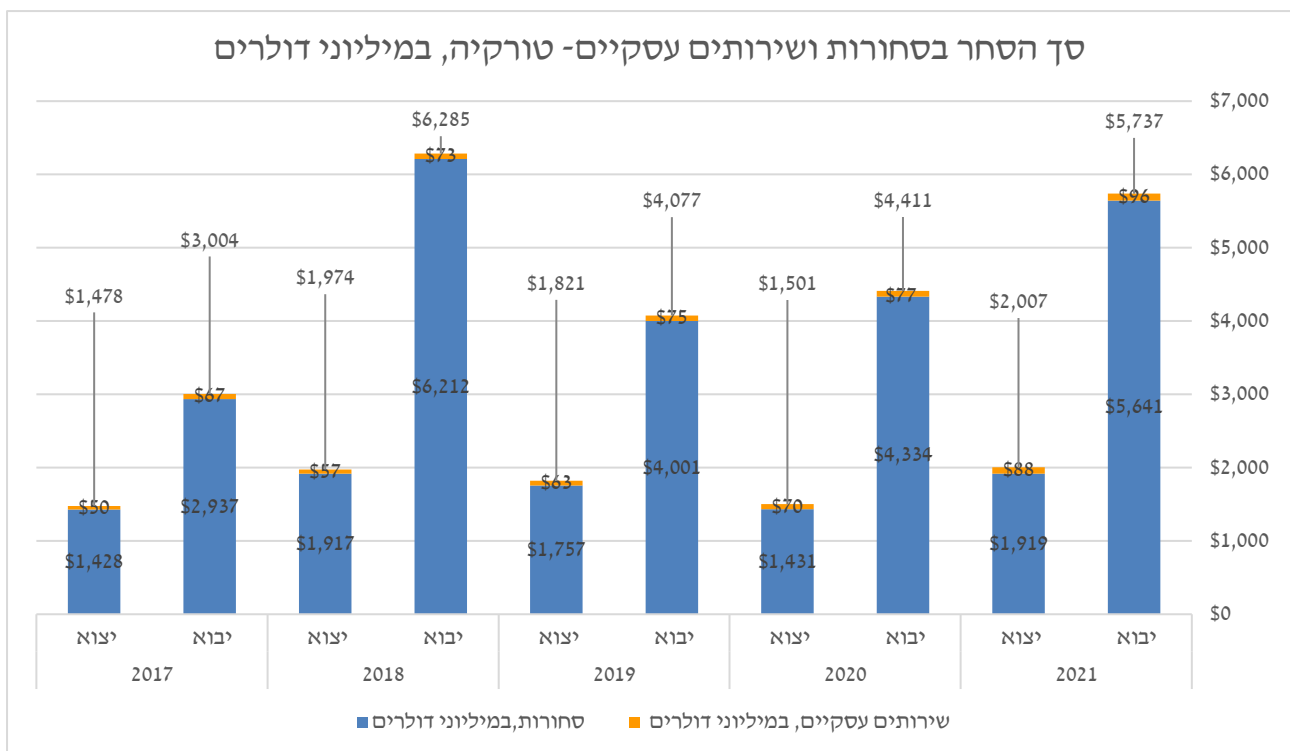
האם ההסכם בתוקף?	שנת חתימה על ההסכם	שם ההסכם
כן	1953	הסכם תחבורה אווירי
כן	1993	הסכם על שיתוף פעולה סחר, כלכלי, תעשייתי ומדעי בין הממשלה
כן	1997	הסכם אזור סחר חופשי בין ישראל לטורקיה
כן	2005	הסכם שיתוף פעולה במחקר ופיתוח תעשייתי
כן	2008	החלטה מס' 1/2006 של הוועדה המשותפת שהוקמה על ידי הסכם הסחר החופשי בין מדינת ישראל לטורקיה - שיפור נוסף של המשטר במוצרים חקלאיים
כן	2008	- החלטה מס' 1/2007 בין מדינת ישראל לטורקיה על שיפור נוסף במשטר מועדף במוצרים חקלאיים

נתוני סחר הדדי ישראל-טורקיה

2017		2018		2019		2020		2021		
יצוא	יבוא	יצוא	יבוא	יצוא	יבוא	יצוא	יבוא	יצוא	יבוא	
\$1,428	\$2,937	\$1,917	\$6,212	\$1,757	\$4,001	\$1,431	\$4,334	\$1,919	\$5,641	סחורות, במיליוני דולרים
\$50	\$67	\$57	\$73	\$63	\$75	\$70	\$77	\$88	\$96	שירותים עסקיים, במיליוני דולרים
\$1,478	\$3,004	\$1,974	\$6,285	\$1,821	\$4,077	\$1,501	\$4,411	\$2,007	\$5,737	סה"כ סחורות ושירותים עסקיים, במיליוני דולרים
1.46%	3.57%	1.84%	6.77%	1.67%	4.37%	1.43%	5.10%	1.66%	5.11%	אחוז מתוך סה"כ יצוא/יבוא

• הנתונים עבור יבוא ויצוא שירותים עבור שנת 2021, הם מבוססי הערכה.

היקף הסחר ההדדי המוערך בין ישראל לטורקיה בשנת 2021 עומד על כ-7.7 מיליארד דולר, נתון המשקף עליה של כ-1.8 מיליארד דולר בהשוואה להיקף הסחר בשנת 2020 שעמד על כ-5.9 מיליארד דולר (עליה של כ-31%).

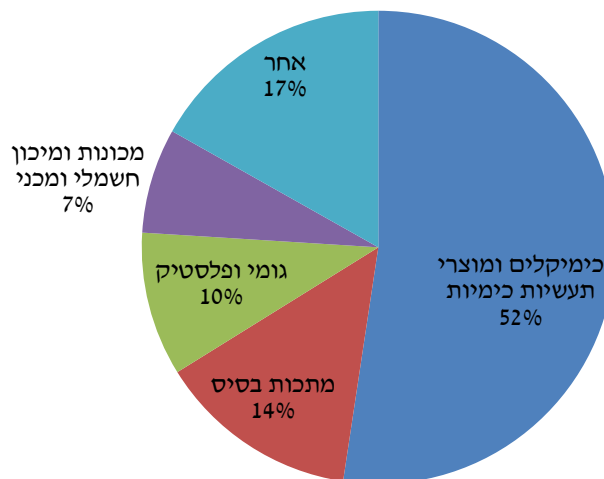
ייצוא

סך ייצוא הסחורות והשירותים הישראלי המוערך לטורקיה בשנת 2021 הסתכם בכ-2 מיליארד דולר, נתון המשקף עלייה של כ-506 מיליון דולרים בהשוואה לייצוא בשנת 2020 שעמד על כ-1.5 מיליארד דולר (כ-34%). ייצוא הסחורות לתורכיה בשנת 2021 עומד על כ-1.9 מיליארד דולר, ומהווה את מרבית הייצוא הישראלי לתורכיה (כ-95%).

סקטורים עיקריים ביחס סחר ישראל-טורקיה⁴

מוצרי יצוא עיקריים: כ-52% מסך ייצוא הסחורות מישראל לטורקיה מקורו בכימיקלים ומוצרי תעשיות כימיות, כ-14% מהייצוא מקורו במתכות בסיס, כ-16% מקורו במוצרים אחרים (בעיקר מוצרים שונים ומוצרי נייר וקרטון) וכ-10% מקורו בגומי ופלסטיק.

תמהיל יצוא הסחורות 2021

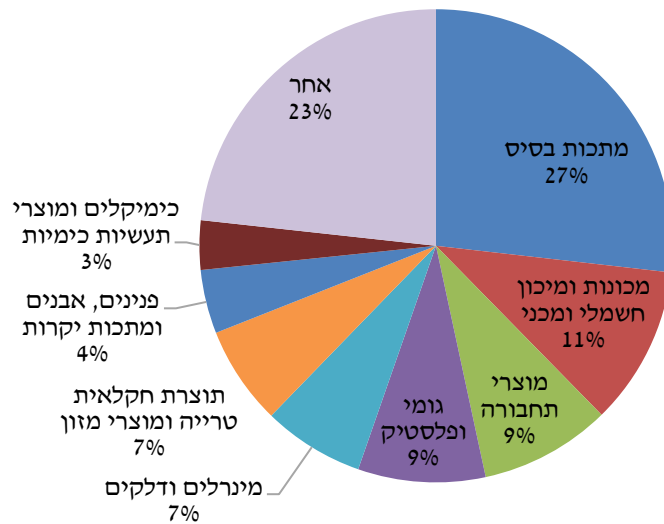

⁴ הלמ"ס, אפריל 2022

סך ייבוא הסחורות והשירותים המוערך מטורקיה לישראל בשנת 2021 הסתכם בכ- 5.7 מיליארד דולר, נתון המשקף עליה משמעותית של כ-1.3 מיליארד דולר ביחס לשנת 2020 בה עמד הייבוא על כ-4.4 מיליארד דולר (עליה של כ-30%).

תמהיל יבוא הסחורות 2021

מוצרי יבוא עיקריים: 27% מהייבוא המוערך מטורקיה מקורו במתכות בסיס, 23% מהייבוא מקורו במוצרים אחרים (בעיקר מוצרי טקסטיל, מלט, נייר, קרמיקה וזכוכית), כ-11% מהייבוא מקורו במכונות ומיכון חשמלי ומכני, כ-9% מהייבוא מקורו בגומי ופלסטיק וכ-9% מוצרי תחבורה.

תובנות הנספח הכלכלי:

טורקיה היא שותפת הסחר הרביעית בחשיבותה לישראל. הסחר עמה המשיך לצמוח בעשור האחרון על אף המתחים שהיו ברמה המדינית. הסחר ב-2021 צמח ב-30% (גם היצוא וגם היבוא) לשיא של 7.7 מיליארד דולר כאשר הצפי ל-2022 הוא המשך צמיחה הרבה מעבר לרף 8 מיליארד הדולר. בעוד היבוא מטורקיה מהווה כ-75% מסך הסחר והינו מגוון יחסית, היצוא הישראלי מצומצם ביחס להיקף הסחר בין המדינות (מבחינה אבסולוטית היצוא לטורקיה מציב אותה במקום ה-5). 10 היצואניות הישראליות הגדולות לטורקיה מחזיקות במעל ל-50% מסך היצוא.

התחממות היחסים יחד עם היקף הסחר המשמעותי מציבים את רף הפוטנציאל גבוה מאד. טורקיה הינה מעצמה תעשייתית משופעת אתגרים הן מבחינה מאקרו כלכלית והן מבחינת פרויקט של יכולות היצור שלה. על כן, קיים בסיס איתן לשיתוף פעולה בתחום טכנולוגיות הייצור בתחומי התעשייה הכבדה, הרכב (אשר מהווה יעד היצוא מס' 1 של טורקיה), תעשיית המזון ועוד. זאת בנוסף לסקטורים "המסורתיים" ביצוא הטכנולוגי הישראלי: חקלאות, מים, אנרגיה מתחדשת ומדעי החיים. כל אלו, פתוחים היום לשיתוף פעולה עם ישראל יותר מבעבר. טורקיה חברה ב-G20 וכמעצמה כלכלית ויצרנית גלובאלית מובילה היא מראה עניין רב במשבר האקלים ובטכנולוגיות החדשניות המפותחות ומוקדמות בנושא זה.

בתחום המחקר והפיתוח קיים שיתוף פעולה טוב מאד בין חברות ישראליות לטורקיות במסגרות האירופיות Horizon Europe ו-Eureka אך השתייפ הבילטראלי הישיר במסגרת הסכם המו"פ (משנת 2005) אינו פעיל. המדינות מעוניינות להדק את שיתוף הפעולה בתחום הזה ולהפעיל קולות קוראים למחקר ופיתוח משותף במסגרת הסכם המו"פ.